

Okuma Alışkanlığı Kazandırılmasında Okul Kütüphanesi/Kütüphanecisi ve Yayıncı İşbirliğinin Etkileri Nelerdir?

Şule Yılmaz

ZMEV Kemer Okulları, syilmaz@kemer.k12.tr

Okuma alışkanlığı kazanmayanın öğretimi yarım kalmış demektir.

-PELAUT-

Özet

Öğrenciler kitaplarla okulöncesi dönemlerinde tanışmaya başlamaktadır. Keyif aldıkları bu faaliyet, ilköğretim düzeyinde okuma becerilerini ve okuma alışkanlığını kazanmalarının en yüksek olduğu yaş aralığını teşkil ettiğinden, okuma kültürü oluşumunun ilk adımları oluşmaya başlamaktadır. Öğrencilerin okuma becerilerini geliştirmek yoluyla onların düşünen, anlayan, eleştiren, tartışan, ön bilgileriyle okudukları arasında ilişkiler kuran ve yeni anlamlara ulaşan okuyucular olmaları amaçlanmaktadır.

Öğrencilere “öğrenmeyi öğretmek” için eğitimcilerin özellikle yapması gereken işlerin başında, öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırmak gelmelidir. Bu amaç doğrultusunda doğru/uygun kitap seçiminin önemini vurgulamak, okuma kültürü edinmiş bireyler yetişmesi için çeşitli etkinlik ve uygulamalarla eğitimci-kütüphaneci ve yayıncı işbirliği ile mümkün olabilir. Kütüphane kullanımının artması da bunun bir sonucu olarak değerlendirilebilir.

Birçok kurum, kuruluş, özel okullar, devlet okulları, medya kuruluşları (özellikle basın organları) da toplumun ya da öğrencilerin okuyan bireyler olabilmeleri için bilinçli uygulamalar yapmaktadırlar. Özellikle okul kütüphanelerinde kütüphane uzmanları ve yayınevlerinin desteği ile bu çalışmalar çok daha etkin ve kalıcı olmaktadır. Okumanın eğlenceli ve eğitici etkinlik haline dönüşmesinde de kuşkusuz, ilköğretim çağı öğrencilerine yönelik yayınların nitelikli ve içerik olarak zenginliğinde yayıncıların büyük rolü bulunmaktadır.

Artık toplumumuzda “okuma alışkanlığının” tanımı yapılırken “boş zaman değerlendirmesi” amaç olmamalıdır. Kütüphane uzmanları-eğitimciler ve özellikle yayıncılar bu konuda gerekli uyarıları yapmalıdırlar.

Anahtar Sözcükler: Okuma alışkanlığı, Okul kütüphanecisi, Öğrenciler, Yayıncılar.

Okuma Alışkanlığı Nedir ?

Okuma alışkanlığı, okumanın bir anlamda otomatikleşmiş bir davranışa dönüştürülmesi olarak tanımlanabilmektedir (Aksaçlıoğlu ve Yılmaz, 2007, s.7). Hızla gelişen bilim ve teknoloji çağında, yaşadığımız şu günlerde herkesin kazanması gereken en önemli

alışkanlıklardan bir tanesi de kitap okumaktır. Fakat kitap okuma denince ülkemizde genellikle roman ve hikaye türü kitapların okunması akla gelmektedir. Bu anlayışı değiştirmek için, öğrencilerin biyografi, gezi, hatıra, kişisel gelişim, araştırma gibi türlerde kitaplara yönelmesini de sağlamak gerekmektedir.

Okuma alışkanlığı, kişilerin herhangi bir konuda yaptığı araştırmalara kaynak oluşturmak ya da gezmeye, müzik dinlemeye benzer şekilde hayatını eğlenceli kılmak amacıyla okuma faaliyetini eleştirel bir yaklaşımla sürekli ve düzenli bir biçimde sürdürmesidir. Herhangi bir kişinin okuma alışkanlığına sahip olabilmesi için okuma eylemini yaşamının her döneminde sürekli ve düzenli olarak sürdürmesi ve aynı zamanda okuduğu her esere eleştirel gözle bakması gerekmektedir.

Okuma sevgisi ve alışkanlığını kazandırmak önce ailede başlamaktadır. "Ağaç yaşken eğilir" atasözünde de ifade edildiği gibi bunu küçük yaşlarda yapmak sonuç almayı kolaylaştırmaktadır. Anne babanın her konuda olduğu gibi bu konuda da örnek olması gerekmektedir. Okumayı bir beceri haline getirmek okulun birinci ve en temel görevidir. Böylece öğrencilerin düşünen, anlayan, eleştiren, tartışan, ön bilgileriyle okudukları arasında ilişkiler kuran ve yeni anlamlara ulaşan okuyucular olmaları amaçlanmaktadır. Başarılı olmuş pek çok kişinin kitap okuma alışkanlığına sahip olması tesadüf değildir.

Okuma alışkanlığı düzeyleri konusunda dünyada kabul edilen standart ölçütler bulunmamaktadır. Her toplum varolan uluslararası yaklaşımları kendi kültürel ve toplumsal özelliklerini de gözönüne alarak bu konuda bazı ölçütler geliştirilebilir (Aksaçlıoğlu ve Yılmaz, 2007, s.6).

Peki okumanın sınırı nedir? Okuma alışkanlığı olarak ifade edebilmemiz için bir kişinin ne kadar kitabı ne kadar süre içerisinde okuması gerekmektedir? Bu konuda Amerikan Kütüphane Derneği'nin ortaya koyduğu standart şu şekildedir:

- Yılda okuduğu kitap sayısı 5'i geçmeyen kişiler, az okuyan okur tipi,
- Yılda okuduğu toplam kitap sayısı 6 ile 20 arasında olanlar, orta düzeyde okuyan okur tipi,
- Yılda okuduğu toplam kitap sayısı 20'yi aşan kişiler ise çok okuyan okur tipi olarak nitelendirilmektedir (Sağlamtuç, 1990, s.21).

Bu veriler ışığında ülkemizde yapılan araştırmaların hemen hemen hepsi Türk toplumunun büyük bir çoğunluğunun çok çok az okuduğunu göstermektedir. Son yıllarda üzücü olarak

görülen bir nokta da gençliğin gerek eğitimler gerekse aileler tarafından kitap okuma yerine sürekli sınava hazırlanma telkininin yapılmış olmasıdır. Kitap okuma alışkanlığı kazandırılmamış toplum ne yapacağını bilemeyecektir.

Halk arasında yapılan araştırmalar, üniversite gençliği üzerinde yapılan araştırmalar bile gerçekten iç karartıcı sonuçlar ortaya koymaktadır. Üniversite gençlerinin günlük konuşma dillerinin ortalama üç yüz kelimedenden oluştuğunu belirten Prof. Dr. Şükrü Akalın, bu konuda yaptığı bir araştırmada ülkemizin ana dilini konuşmaktan aciz yeni bir kuşak ile karşı karşıya kaldığını ifade etmektedir (Odabaş, 2005, s.2).

Gerek Dünyada gerekse Türkiye’de okuma, okuma alışkanlığı, okuma problemleri ve çözüm önerileri, okuma hataları, okuma eğilimleri, okuma alışkanlığını geliştirmeye yönelik programlar, okuma alışkanlığı kazanılmasında olumlu ve olumsuz etkileri olan aile, öğretmen, televizyon, bilgisayar, kütüphane gibi faktörlere yönelik çeşitli araştırmalar yapılmakta ve çözüm önerileri geliştirilmeye çalışılmaktadır (Aksaçlıoğlu ve Yılmaz, 2007, s.5).

Okul kütüphanecilerinin de edindiği deneyimler sonucunda özellikle lise öğrencilerine okuma alışkanlığı kazandırmak, üzerinde önemle durulması gereken bir konu olmaktadır. Öğrencilerin önemli bir kesimi okumanın gereğine inanmamaktadır. Bu konuda yapılan, anne-babalara önerilerin bir kısmı bu bağlamda yaş itibari ile lise düzeyinde uygulanması söz konusu olmamaktadır. Bu husus araştırılmalı ve düzeltilmesi yönünde elde edilen bulgular uzmanlarca değerlendirilmelidir. Bir yerlerden başlanması halinde okuma alışkanlığının sudaki dalgalar misali zamanla çoğalacağını söyleyebiliriz.

Bu çalışmanın sınırları içinde bakacak olursak, okuma alışkanlığını okulda kazandıracak olan kişiler 1.derecede sınıf öğretmenleri ve diğer branş öğretmenleridir. Dolayısıyla öğretmenlerimizin ne kadar kitap okuduğunu, kitabı sevdiğini araştırmak gerekmektedir. Eğitim kurumlarımızda görev yapan öğretmenlerin büyük bir kısmı, ders kitabı dışındaki kaynaklara yeterince yönelmemektedir. Öğretmenlerimizin bir kısmı da ders kitabı dışındaki branş ders kaynakları, yardımcı ders kitapları ve destekleyici kaynaklar olarak algılamaktadır. Bu kaynakların da okuma gelişimine olumlu katkısının olduğunu söylemek mümkün değildir. Bu bağlamda okuma becerilerinin geliştirilmesi için, okumanın sadece eğitim sürecine dayalı bir etkinlik olmayıp, hayatın bütün aşamalarında gerekli bir ihtiyaç olduğu bilinmelidir (Aytaş, 2005, s.462). Öncelikli olarak öğretmenlere okuma alışkanlığı kazandırmak için yine yayınevlerinin desteği ve uygulamalarından bahsedilecektir.

Kütüphanecilik mesleği kapsamında “kitap okuma alışkanlığının” tanımını verilirken “boş zamanları değerlendirme amaçlı bir eylem” tanımı yapılmamalıdır. Çünkü amaç bu değildir. Özellikle günümüzde gençlerin boş zamanlarını doldurabilecekleri bir çok uğraş bulunmaktadır. Önemli olan gençleri bilgi üreten fertler haline getirmektir. Bunun da yolu hiç şüphesiz okumak, düşünmek, yorumlamak ve yeni bilgiler ortaya koymaktır.

Okuma Kültürü Nedir ?

Okuma alışkanlığı kazanmış bir kişi artık okuma kültürünü edinmiş bir bireydir. Okuma, kişinin kendini yenilemesi, sınırlarını zorlaması, evrenselliğe ulaşması için vermiş olduğu basit ama ulvi bir mücadeledir.

Okulda sadece ders kitaplarını okuyan kişi, okuryazar olmakta; ama kültürlü kişi olamamaktadır. Olaylar arasındaki zihinsel üst süreçleri yerine getiremez, analiz-sentez yapamaz, eleştiriye kapalı, sorumluluktan kaçan, her söylenene çabuk inanan, belleği zayıf , yorum gücü yetersiz biri olur. Okumanın zenginliği, kişinin düşünce dünyasına ve yaşantısına yansır. Okuyan bireylerin davranış ve düşünce dünyaları farklı olur. Okuma, bilgi edinmenin altyapısını oluşturmakla birlikte, eleştirel düşünme, yorum yapma gücünün de temelini teşkil eder (Ungan, 2008, s.219).

Okul öncesi dönemde, kitaplar; çocukların eğlenme, oynama ve öğrenme, yaşamı ve insanı tanıma gereksinmesini karşılar, çizginin ve dilin anlatım olanaklarıyla kurgulanmış yaşam durumlarıyla çocukları sanatçı beğenisiyle tanıştırır. Okul çağındaki çocuklara seslenen kitaplar, anadilinin anlatım gücünü ve güzelliğini duyumsatma, duyuları eğitme; çocuklara okuma kültürü edindirme, onların okul türü öğrenmelerine katkı sağlama gibi işlevler üstlenir (Sever, 2002, s.27).

Öğrencilerin bu yaşlarda okuyacağı eserler, yaşlarına, düşünce dünyalarına ve eğilimlerine hitap etmelidir. Örneğin Keloğlan, Heidi on yaşına kadar, Pollyanna on iki yaşına kadar okunmalıdır. Binbir Gece Masalları içinse ondördü geçilmemelidir, daha sonra okunacak dünya klasikleri içinse okuma-anlama-yorumlama konusunda kendilerini yeterince yetiştirmiş olmalıdırlar. Bu yaşlarda onlara uygun kısa, özgün, hayal dünyasına hitap eden ve seçicilik zevki uyandıran eserler okumaya yöneltmelidir. Eğer yaşlarına uygun eserlerle okuma alışkanlığı edinmeye başlanırsa daha işin başında iken eleştirel düşünmeyi, tartışmayı ve sorgulamayı hayatlarının bir parçası haline getirmeyi başarabilmektedirler. Bu da çocukları,

düşüncelerini doğru ve dil zevkine uygun bir tarzda ifade edebilen, okuyan, düşünen ve düşündüklerini yorumlayabilen, eleştiren ve yeni fikirler üretebilen, ailesine, çevresine ve içinde bulunduğu topluma saygılı birer aydın yapacaktır.

Sonuç olarak yinelemek gerekirse okuma alışkanlığı kazanmış bir birey okuma kültürünü edinmiş bir bireydir.

Okul Kütüphanelerinin Önemi

Kısaca tanımını hatırlamak gerekirse; okullarda ders programlarını desteklemek, öğrencilerin bireysel okuma gereksinimlerine yanıt vermek, okuma alışkanlığını yaratmak ve kökleştirmek, kitabı ve kütüphaneyi kullanmayı öğretmek, kütüphane yaşantısının getireceği olanaklardan yararlanarak toplumsal davranışları güçlendirmeye katkıda bulunmak amacıyla meydana getirilen kütüphanelere “okul kütüphaneleri” denir (Alpay, 1989, s. 79).

Okul kütüphanelerinin önemi günümüzde teknolojik gelişmeler eşliğinde giderek artmıştır. Okul kütüphanesinin eğitim ve öğretim kademelerinde vazgeçilmez olmasında zeka, başarı, ve kişisel özellikleri itibarıyla öğrencilerin farklı farklı olması ve farklı gelişme hızında olmaları, bilgiye olan ihtiyacın artması, öğretim yöntemlerinin çeşitlenmesi etkili olmuştur.

Kütüphane, bir sistem olan okulun anlamlı ve işlevsel bir alt sistemi olarak kabul edilmelidir.

Okul Kütüphanecisi Kimdir?

Unesco'nun tanımına göre; okul kütüphanecisi, okuldaki herkesle birlikte çalışan, halk kütüphanesiyle birlikte diğer kütüphanelerle bağlantı kuran, okul kütüphanesinin planlamasından ve yönetiminden sorumlu olarak görevini mümkün olduğunca iyi yapan, mesleki uzmanlık niteliklerine sahip görevlidir.

Bilgi ağlarının gittikçe arttığı ortamda, okul kütüphanecileri gerek öğretmenlerin gerekse öğrencilerin değişik bilgi kaynaklarına erişim becerilerinin öğretilmesinde ve çalışmaların planlanmasında işlerin ehli olmalıdır. Bundan dolayı kendilerini eğitmeye ve geliştirmeye devam etmelidirler.

Okul kütüphanecilerinin okuldaki imajları, kütüphane ve kütüphaneci imajının iyi yönde algılanması yönünden son derece önemlidir. Ve bu konuda yapacakları önemli bir çalışma

alanıdır. Yapılacak aktivite ve çalışmalara öğrenciler mutlaka dahil edilmelidir (Torun ve Özyurt, 2004, s.70).

İşbirliği Ne Kazandırır?

Okul kütüphaneleri tarafından yürütülen çeşitli etkinlik ve çalışmalar yayınevleri ve yazarlarla işbirliği yapılarak gerçekleştirilmektedir. Bu işbirliği sürecinin hem kütüphane/kütüphaneciler hem de yayınevleri/yazarlar açısından kazanımları söz konusu olmaktadır.

Böyle bir süreçte; kütüphaneler kullanıcılarına çok çeşitli yazarları ve eserlerini keşfetme olanağı sunma, kütüphane kaynaklı etkinlikler gerçekleştirme, çeşitli kitap fuarları, imza günleri vb. etkinlikler ile okul yaşamını zenginleştirmeye katkıda bulunmaktadır. Bu etkinliklerin okul içerisinde kütüphane/kütüphaneci imajının gelişmesine, hizmetlerin daha iyi anlaşılmasına katkı sağladığı, kurum içi işbirliklerini olumlu etkilediği görülmektedir (Türkçe, Edebiyat bölümleri ve öğretmenler ile işbirliği). Aslında bu süreç kütüphanenin/kütüphanecilerin okul içindeki farklı işbirliklerinin gelişmesini de destekleyen bir potansiyele sahiptir.

Bu tür çalışmalarda mekan olarak kütüphanenin tercih edilmesi ise ayrı bir duruma işaret etmektedir. Okul içerisinde öğrencilerin kütüphane iklimine alışmaları, tanımaları açısından da okul kütüphanelerini kullanmak önemli bir seçimdir. Yine etkinlik sürecinde kütüphanenin olanaklarından yararlanılacak olması ise konuşmacılara kolaylıklar ve yeni olanaklar sağlayabilmektedir.

İşbirliği sürecinin farklı ve dolaylı katkıları da olabilmektedir. Bu tür işbirlikleri ile kütüphaneciler mesleki çevrelerde tanınırlıklarını artırabilir, farklı kütüphanelerle bu sürece dayalı yeni iletişimler ve işbirlikleri geliştirebilmektedir. Yine bu türden işbirlikleri, okul kütüphaneciliğine yönelik desteklere de fırsat yaratabilir. (Konferanslar vb. için sponsor olma vb.) İşbirliği süreçlerinin kütüphaneciler, yazarlar ve yayınevi personeli arasındaki kişisel iletişimin, ortak kurumsal ve kişisel projelerin ve dostlukların gelişmesine de potansiyel olanaklar sunabildiği gözlenmektedir.

Kütüphane/kütüphaneciler açısından anlamlı olabilecek bir diğer gelişme ise, bu tür işbirliklerinde paylaşılan kaynak/hizmet önerileridir. Çeşitli etkinliklerde

yazarlar/hazırlayanlar tarafından katılımcılara okunması için önerilen kimi kaynaklar ve ilgi alanları okul kütüphanesi için bir derme/hizmet geliştirme aracına dönüşebilir.

Öte yandan, bu tür bir işbirliği yayınevleri/yazarlar açısından da değerli bir olanaktır. Bu süreç, kütüphanecilerin “okura yazarından daha yakın olma” olanaklarından yararlanmak gibi çok özel bir fırsatı içermesi açısından da anlamlıdır. Bunu tamamlayan başka bir süreç ise, kütüphanelerin yazarlarla–genç okurları buluşturmaya yarayan bir köprü işlevini üstlenmesidir. Böylelikle, yazarların kitapları özellikle genç okurlara ulaşmış olur. Bu tür etkinliklerde genel olarak görülen yazarla söyleşi, imza günü ya da atölye çalışmaları, o yazarın genç okurlarca daha yakından tanınmasının yanı sıra, yazarların/yayınevlerinin yazara ve eserlerine dair geri iletimleri, eleştirileri, katkıları doğrudan okurlarından öğrenme olanağı sunması açısından son derece önemli bir gelişme/yenilenme yoludur. Bu tür bir süreçte, yayınevleri kütüphanelerin/kütüphanecilerin beklentilerini, duyarlılıklarını, okurlara, okuma eğilimlerine ve alışkanlıklarına dair özgün bilgileri elde etme imkanı bulabilirler. Doğru değerlendirildiğinde bu tür özgün katkıların yayınevinin politikalarına yön vermesi de mümkün olabilir.

Yazarlar ve yayınevleri bu tür işbirlikleri ile kendilerini işbirliği yaptıkları kurum içerisinde aktif biçimde tanıtma olanağı bulabilirler. Kurumsal iletişim olanakları ve yollarından yararlanarak farklı yayın mecralarında çeşitli yazı, röportaj projelerine konu olabilirler. Tüm bunlar, işbirliği yürüten tüm tarafların birbirlerini keşfetmeleri ve farklı yönlerini tanımaları gibi etkileyici bir katkı da sağlayabilir.

Yürütülecek etkinliklerde yararlı sonuçların alınması açısından aşağıdaki hususların dikkate alınması önemlidir;

- Etkinlik öncesinde gerekli altyapı hazırlıklarının kütüphaneciler tarafından eksiksiz ve zamanında tamamlanması
- Yayınevlerinin ön hazırlıklara gerekli bilgi ve olanakları sunarak destek olması
- Yazar söyleşi/atölye çalışmalarında etkinlik öncesi yazarın kitaplarının öğrencilerce okunmasının sağlanması (Türkçe ve edebiyat bölümleri – öğretmenleri ile işbirliğini gerektirir)
- Konuşmacının/yazarın etkinlik öncesinde katılımcılara tanıtılması
- Katılımcıların öğrenme ve etkinlikle aktif olma konusunda isteklendirilmeleri

- Tüm süreçlerde hedef kitle özelliklerinin dikkate alınması ve çalışmaların bu yapıya göre biçimlendirilmesi
- Konuşmacıların çocuklar ve gençlerle iyi iletişim kurması
- Etkinlik sürecinin katılımcıların keyif alacağı bir şekilde gerçekleştirilmesi, kullanılan yöntemler, seçilen örneklerin hedef kitleye uygunluğu
- Etkinliklerde çocukların, gençlerin sürece aktif katılımlarının sağlanması ve teşvik edilmesi, geri iletimlerin alınması. Etkinlik sonrasında sürdürülebilir iletişim yollarının oluşturulması
- Gerekli hallerde kullanılmak üzere konuyla, konuşmacıyla ilgili kısa dokümanların katılımcılara sunulması
- Çalışmalarla ilgili görsellerin sağlanması (Fotoğraf, video vb.)
- Etkinlik sonrasında, ilgili etkinlik hakkında kısa bir değerlendirme metninin hazırlanarak okul yönetimi ve yayınevi ile paylaşılması (gözlemler, geri iletimler, görüşmelerden elde edilecek bilgilerle)

Yayıncılarla İşbirliği Konusunda Beyin Fırtınası

Ülkemizdeki okuma kültürü anlayışını değiştirmek ve geliştirmek için yayınevleriyle yapılabilecek bir çok çalışma bulunmaktadır. İlköğretim çağı öğrencilerinin bu tür kazanımlar için en uygun yaş aralığında olduğundan daha önce bahsetmiştik. Yayınevleriyle ortak projeler yaparak nitelikli, zengin içerikli, eğitici yayınlarla öğrencilerin buluşmasını sağlamak, neye ihtiyaçlarının olduğunu belirlenmesi adına büyük önem taşımaktadır. Aşağıda belirtilen örnek düşüncelerle çalışmanın amacına ulaşma yolunda adımlarlara katkıda sağlayacaktır.

1. Özellikle okul kütüphanecileri öğrencilerin ne tür kitaptan hoşlanacaklarını bilmeli ve ona göre eserler tavsiye etmelidirler. Kitap günlüğü ve okuyucu pasaportu tutmaları teşvik edilerek her öğrencinin okuma durumu ile ilgili daha somut bilgiler elde edilebilir (Sevim, 2007, s. 83) .

Okuyucu pasaportu nedir: Bir ülkeye gitmek istediğimizde pasaporta ihtiyaç duyarız. Kitapların dünyasında seyahat edebilmek için okuyucu pasaportu kullanmak bize yardımcı olacaktır. Kitap dünyasında gidebilecek ülke sayısı tür açısından oldukça fazladır. Bunun için bazı seçimler yapmak zorunda kalırız. Özellikle kitap

tavsiyesinde görüşlerine başvurduğumuz öğretmenlerin okuyucu pasaportunuza bakarak daha sağlıklı tavsiyelerde bulunması mümkün olacaktır.

Öneri: Yayınevleri burada destek olarak hazır pasaportlar basabilir ve isteyen okullara verebilir.

2. Kitap okuma denince ülkemizde genellikle roman ve hikaye türü kitapların okunması akla gelmektedir diye daha önce de belirtmiştik.

Öneri: Bu anlayış türünü değiştirmek için öğrencilerin biyografi, gezi, hatıra, kişisel gelişim, araştırma kitaplarına yönelmelerini sağlamak, yayınevlerinin bu konularda ve yaş seviyelerine uygun olarak kaliteli kitaplar basmaları tavsiye edilebilir. *Örnek: "Bebek of the Bosphorus/Wylla Waters, Çitlembik Yayınları, 2008.(4-8 yaş)*

3. Öğrencilerin okudukları kitaplarla ilgili değerlendirmeler yayınevlerine gönderilmeli ve böylece kitapların daha faydalı olması için öğrencilerin görüşlerinin ne kadar önemli olduğu gösterilmelidir. Gelen cevaplar sınıf öğretmenleri ile birlikte gözden geçirilebilir.

Öneri: Yayınevi düzenli olarak yeni çıkan kitaplardan yaş seviyelerine uygun örnek kitapları okullara bırakarak, takip etmeli ve bir kitap değerlendirme formu oluşturup değerlendirmelerin geri dönüşünü sağlanabilir.

4. Öğrenci ve öğretmenlerin karşılaştıkları problemlerin başında neyi okuyacaklarını bilememek gelmektedir. Bu bağlamda özellikle okul kütüphanecisi ve yayınevi önemli bir rol oynamaktadır. Ayrıca yayınevi desteği olarak değerlendirebileceğimiz başka bir çalışma alanı çıkmaktadır.

Öneri: Her yayınevi ya da bütün yayınevlerinin birleşerek ortak yapabilecekleri "kitap tercih motoru" oluşturmak uygun olabilir. Bu tercih robotuna kişinin yaşı, okuma hızı (yaklaşık), okuma düzeyi, ne türden kitaplardan hoşlandığı, okuma amacı gibi bilgiler girilerek 10,20,30 kitabın tavsiyesi listelenebilir. Online bir internet sitesi olarak çalışan ve sürekli güncellenebilecek bu site sayesinde önemli sorunlar ortadan kalkmış olur.

5. Özellikle lise öğrencileri için seviyelerine uygun kitap yazılmadığı ve biraz da bu sebeple okuyucu oranında gerek kütüphane kullanıcısı gerekse genel okuyucu istatistiklerinde düşüşler olduğu gözlemlenmiştir.

6. Her aile kendi belirleyeceği bir saatte televizyonu kapatıp bunu ailece okuma saati olarak değerlendirme yoluna gitmelidir.

Öneri: Yayınevleri “Televizyon/kitap tercih logosu”nu geliştirebilir ve kitapçılarda dağıtılabılır. Aile bu logoyu televizyonun uygun bir yerine yapıştırarak bu uygulamayı daima canlı tutma imkanı bulabilir.

Örnek:

7. Birçok insan zaman zaman duygularını günlük yazarak paylaşmaktadır. Kitapla arkadaş olmak, kitapla ilgili edinilen düşünceleri başkalarıyla paylaşmak ve güzel taraflarından söz edip onların da o “kitapla arkadaşlıklarını” sağlamak gerekir. Bunun için herhangi bir kitabı okurken kitap ile ilgili edinilen düşünceleri bir deftere yazarak yazma yeteneğinin gelişmesi ve öğrenilenlerin kalıcı hale gelmesi sağlanabilir.

Öneri: Böyle bir ürün çeşitli yayınevleri tarafından basılmış ve birçok okul, öğrencileri için okudukları kitapları takip edebilecekleri buna benzer çalışmalar ortaya koymuştur. Yayınevleri bu uygulamayı sürdürmelidirler. Ayrıca öğrencilerin bu konuda kullanabileceği amaç ve sınırları belirlenmiş, sosyal paylaşım siteleri de oluşturulabilir.

Günümüz teknolojisinde herkesin çok ilgi gösterdiği facebook, youtube, twitter gibi sosyal ağlar, web günlükleri, medya paylaşım siteleri bu anlamda konu itibariyle faydalı olacaktır.

Örnek: Kelime Yayınları'nın web sayfasında da duyurduğu gibi okuyucularını twitter'a davet etmesi gibi.

Öneri: Daha birçok yayınevi bu uygulamayı yapmalıdır. Okuyucuların üye olabilecekleri, kitap eleştirisinde bulunabilecekleri tartışma listeleri oluşturabilirler, ortak olarak yaş gruplarına göre böyle portalların geliştirilmesi çocuk yanında, yayınevinin de kendini geliştirmesine yardımcı olacaktır.

7. Kitap tanıtımlarında kullanılan cümleler, öğrencilerin öncelikle ileri yaşlarda kitaba ilgilerini çekebilmeleri için çok önemlidir. Çeşitli yayınevleri tarafından kitap tanıtımları yapan bültenler basılmaktadır.

Öneri: Bu bültenlerde yazılan yazılar öğrencilere de yazdırılarak onların katkıları sağlanması çok daha olumlu sonuçlar doğuracaktır.

Bu bültenlere örnek olarak Tudem tarafından çıkarılan İyi Kitap, Saklambaç Yayınevi'nin Okyanus çocuk yayınları dergisi bulunmaktadır.

8. Okuma alışkanlığı bazen meşhur çizgi romanlarla başlayabilmektedir. Çocuklar Teksas, Tommiks, Kızılmaske, Barbar Conan gibi çizgi romanlar sayesinde okuma alışkanlığı kazanabilmektedirler.

Öneri: Yayınevleri okumayı teşvik edici kalitede, çizgi romanlar basabilirler. Özellikle; Aysel Gürmen'in Selen çizgi roman dizisi çok ilgi görmekte ve okuma alışkanlığına katkı sağlamaktadır. Aynı şekilde Salih Memecan'ın Limon ve Zeytin dizisi gibi.

9. Birçok yayınevi bastıkları kitapların kapağına mutlaka hangi yaşa hitap ediyorsa belirtmelidirler. Bu bir kural olmalı ve olmaz olmalıdır. Fakat bu uygulamayı yapan yayınevlerinin bazıları da varki; yaş ibaresi şaşırtıcı olmaktadır. Yaş ibaresinin basılması okul kütüphanecilerinin ve öğretmenlerin de işlerini kolaylaştırmaktadır.

10. Milli Eğitim Bakanlığı müfredatına göre, özellikle de PYP (Primary Years Program) uygulayan okulların ünite konularına göre yayınevleri her kademe bazında Türkçe kaynak kitaplar basmalıdırlar. Yabancı yayınevlerinde bu tür kitaplara ulaşmak zor olmaktadır. Fakat etkin Türkçe kitaplar yönünden eksikler bulunmaktadır.

Uygulama Örnekleri (Okullar)

Okuma oranı çok düşük olduğu, sık sık insanımızın okumadığının dile getirildiği bir ülkede olumlu gelişmeler de olmaktadır. Bu araştırma sırasında da görüldüğü kadarıyla birçok kurum, kuruluş, hastane, okullar, TV ler, gazeteler, dersaneler ve daha birçok yerde yapılan uygulamalar okuma alışkanlığı kazandırılması yönünde çok olumlu çalışmalardır.

“Kitap Okumanın Faydası Okuma Saati Projesi” kapsamında okullar tarafından hazırlanan en çok kitap okuyan öğrencilere Milli Eğitim İl Müdürü makamına davet edilmişlerdir. Üç kademe de kitap okuma yapan öğrencilerin arasında ilk üçer öğrenci ve öğretmenleri ile makamında ağırlayan İl Milli Eğitim Müdürü Üner Dilek onları tebrik ederek, öğrencilere çeşitli hediyeler verilmiştir.

Özel Kalem Koleji / “Okuyucu Pasaportu”

Okuyucu pasaportu sayesinde öğrencinin hangi eserleri okuduğunu, ne tür kitaplardan hoşlandığını ve kelime hazinesi öğrenilebilir.. Bu durumda kitap tavsiyesi en zor işlerden biridir ve bir başkasına tavsiye edilen kitabın aynı durumdaki bir başkasına tavsiyesi her zaman benzer sonuçlar doğurmamaktadır. Avusturya’da uygulanan okuyucu pasaportu oldukça olumlu sonuçlar vermiştir.

Öğrenci pasaportunda öğrencinin okuduğu kitaplara ve kitapların beğenisine göre vermiş olduğu “çok beğendim (5), iyi (4), fena değil (3), pek sevmedim (2), hiç sevmedim (1)” şeklinde puanlar yazılır. Böylece öğrencinin okuma aşamaları hakkında bilgi sahibi olmak mümkündür (Bamberger, 1990, s.14-15,).

Okuyucu pasaportu fikri, bu benim yorumum sanıyorum kitaplar arasında yolculuk etmek fikrinden ortaya çıkmıştır. Bu pasaportu bir yayınevi basabilir ve okullara dağıtabilir.

Ayşe YÜKSEL (Robert Kolej) / “Kitap Sohbetleri/Kankam Kitabım”

Sayın Ayşe Yüksel’in yazısından; Kitap tanıtımları, okul kütüphanecisinin “Kankam Kitabım,” “Kitap Saati,” “Kitap Sırları” gibi adlarla çocuk ve gençleri kitap okumaya teşvik için yaptığı etkinliklerdir. Anlatıcı rolünü üstlenip cazip bir dille kitabı anlatırsınız ve öğrencide o kitabı okuma duygusu uyandırırınız. Kitap tanıtımları kitapların arka sayfalarındaki tanıtım yazılarına benzer. Okul kütüphanecisi öğrencilere dramatik bir sunum yapar, kışkırtıcı, istekli, samimi ve yaratıcı olmalısınız. Kitap tanıtımları film fragmanları gibidir. Bir anlamda oltayı atarsınız, ama onları yakalamayı becermelisiniz. Abartıya kaçmadan kitabın reklamını yapıyorsunuz. Her sunumda tanıtacağınız kitap sayısı size ve kullanacağınız zamana göre değişebilir.

Bizler okul kütüphanecileri (K-12) olarak okumayı güdülemek için kitap sohbetlerini mutlaka işlemeli ve öğrencilerimizi doğru kitaplarla buluşturmalıyız. Okul kütüphanecisi her zaman yol gösteren bir öğretmendir, gerektiğinde bir arkadaş, bir dost, hatta bir sırdaş olabilmelidir.

Bizler okul kütüphanecileri olarak okul öncesi ve ilköğretimde kitap tutkunları yaratmaya çalışıyoruz. Her şeye rağmen kitap tanıtımlarını yapmalıyız ve okul programına (müfredata) katkıda bulunmalıyız.

Şule Yılmaz (ZMEV Kemer Okulları) / “Kitap Tanıtımları”

Kemer Okulları’nda her sınıf bazında hatta anaokul 5.yaş itibariyle kütüphane kullanıyoruz. Haftada bir kez olmak üzere hem İngilizce öğretmenleri ile hem de sınıf öğretmenleriyle kütüphane dersi yapmaktayız. Özellikle 1.kademe öğrencilerine kitap tavsiyelerinde bulunurken okuduğum çocuk kitaplarından olmasına dikkat ediyorum. Onların tercih ettikleri yazarları da bildiğimden bu yazarların çocuk kitaplarını okuyup onları özendirme yoluna gidiyorum. Şu ana kadar çok iyi sonuçlar aldım. Basılı olarak bir bülten yayınlamıyorum fakat imkanları olanlar öğrencilerden gelen kritikleri de alarak basılı bülten yayınlatabilirler.

Burada bana tanıtıma gelen yayıncılardan çok destek almaktayım. 1-2 yayınevi var ki, tanıtıma gelen kişi o tanıtımını yapmış olduğu kitabı mutlaka okumuş ve okutmuş olarak geliyor. Ve kritik yaparken basılı olarak da özetini bırakıyor. Bu tanıtımlar biz okul kütüphanecileri için çok faydalı olmaktadır.

Nilüfer Turan (FMV Işık Okulları İlköğretim Kütüphanesi)

Özel Erenköy Işık İ. Ö. Okulu’nda öğrencilerin okuma faaliyetleri anasınıfından başlayarak eğitim hayatının içinde etkin rol almaktadır. 4 yaş öğrencilerinden başlayarak ilköğretim 5. sınıf öğrencilerine kadar her sınıf düzeyine göre aylık 2’şer kitap önerisi tarafımdan yapılmaktadır. Bunlar velilere gönderilen bültenlerin kütüphane bölümünde yer alarak kullanıcıların ilgisini çekmektedir.

Aylık en çok okuyan ve kütüphaneyi kullanan 3 öğrenciye ödül ve sertifika verilmektedir. Öğrencilerin resimleri de bir ay süresince kütüphane panosunda sergilenmektedir. Bu yolla öğrencilerin kütüphaneye ve kitaplara olan ilgileri arttırılmaktadır.

1.sınıf öğrencileri önemli bir profil oluşturmakta, anasınıfından gelen kitap alışkanlıklarını kendileri okumaya başlayınca da devamlılığını sağlayarak ilgilerini kazanmak zor bir iş. Biz bu yıl dönem başında öğrenciler kütüphaneyi keşfetmelerini beklemeden kütüphane derslerinde tanıştık. Çeşit çeşit kitap onların ilgisini fazlasıyla çekiyor. Ödünç almak istediklerinde ise 1 kitap/1 gün süreyle başladık. Çocuklarımız her gün bir öncekini geri getirerek bir yenisini almak için 2. katta bulunan kütüphanemizin yollarını arşınlamaya başladılar. 1.dönem süresince 2 kez onların böylesine merakla okudukları kitapları fark ettiğimizi göstermek ve onları cesaretlendirmek için her sınıftan 3 öğrenciye sertifika, ödül ve yine her sınıftan 2 öğrenciye kitap ayracı hediye ederek diğer öğrencileri cesaretlendirmekteyiz. Veliler okuyordu kitapları ama bu alışkanlığı kazandırmak için biraz beklemek gerekiyor. Şimdi diğer kullanıcılar gibi 2 kitap/15 gün süreyle alabiliyorlar ama kitap onlar için bir tutku halinde devam ediyor.

2.sınıflar içinse okumayla başlayan süreçlerine yazmayla devam ettirmelerini kendi öykülerini yazmalarını istedik ve bir kitapta bulunan tüm özelliklerle, istedik ki bu yolla kitapları tanınsınlar, ne kadar zor oluşturulan yapıtlar olduğunu görsünler. Bu çalışma da öğrencilerin yoğun ilgisiyle karşılandı. Güzel sonuçlar çıkmaya başladı, hazırlanan kitaplar kitap ağacında sergilenerek bütün okulun ilgisini çekmektedir.

Osman Torun (Terakki Vakfı Özel Şişli Terakki İlköğretim Okulu)

“Düşünceler Sözleşince” isimli antoloji bağlamında yayınevi - kütüphane/kütüphaneci ilişkisini şekillendiren temel yaklaşım genel iletişim yaklaşımının yanı sıra bu kitap için geliştirilen “*Yaşayan Antoloji Yaklaşımı*”dır. Buna göre; antoloji gençlere denemeyi sevdirmeyi amaçlamaktadır. O halde gençlerin olduğu her yerde onlarla buluşabilmeli, kitap raflarının yanı sıra yaşamın içinde de var olarak okurlarıyla, olabilecek her türlü mecra ve ortamda onlarla buluşabilmelidir. Böylece bir yandan antolojinin tanınması ve anlaşılması sağlanırken öte yandan “deneme türü”nün okunması ve tanınmasının sağlanması amaçlanmaktadır.

ATÖLYE ÇALIŞMALARI

A t ö l y e Ç a l ı Ő m a s ı – 1

Okul: İTÜ Geliştirme Vakfı Özel Dr. Natuk Birkan İlköğretim Okulu

Hedef Kitle: Yazın Kulübü Öğrencileri (6-7-8. Sınıflardan 15 öğrenci)

Yer: Okul Kütüphanesi

Hazırlayan ve Sunan: Osman Torun (Antoloji hazırlayanı, Kütüphaneci)

Uygulama Detayları: Okul kütüphanesinde gerçekleştirilen atölyede, yazın kulübü öğrencileri ile “Deneme Türü” temelli bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Katılımcılık yaklaşımı ile gerçekleştirilen atölye çalışmasında öğrencilere; deneme türü hakkında kısa bilgiler, ayırt edici özellikler, kısa tarihsel gelişim (Dünya ve Türk Edebiyatı açısından), deneme biçimleri, deneme türünün gençler açısından önemi, deneme okumak/yazma, gelişme olanakları, teknolojik gelişmeler ve yeni alışkanlıkların okuma-yazma süreçlerine etkisi ve hazırlanan antolojinin varoluş nedenleri, içeriği hakkında bilgi verilirken, gerçekleştirilen düşünme/çağrışım odaklı mini uygulamalar ile de anlatılanların pekiştirilmesi ve bireysel farkındalıkların desteklenmesi amaçlanmıştır.

Öğrencilerle karşılıklı katkı ve paylaşımaya dayalı bu etkinlikte, deneme türünün “Öznellik” ve “İçtenlik” gibi niteliklerine uygun paylaşımlar oluşturulmaya çalışılarak, katılımcıların kendi iç seslerini duymaları ve çağrışımları fark etmelerini sağlayamaya dönük uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede; “Yazın kulübündeyim, çünkü...” adlı çalışma ile öğrencilerden kulüpte var olma nedenleri üzerine düşünceleri ve hissettiklerini bir paragraf şeklinde yazmaları istenmiştir. Atölyedeki ikinci uygulamada ise çağrışımlara dayalı anlayışla daha önceden seçilmiş bulunan çeşitli karikatürleri inceleyip bu karikatürlerin onlarda düşündürdükleri konusunda kısa bir yazı yazmaları istenmiştir.

Etkinlikte; konuşmacı tarafından paylaşılan kimi kaynakların, kütüphaneci tarafından raflarda bulunup öğrencilerle paylaşılması da kütüphanecilerin katkısı anlamında değerli bir örnek teşkil etmektedir.

Atölye sonunda, öğrenciler kulüp tarafından yayınlanan bir dergide yayınlanmak üzere antolojinin hazırlayanı ile bir röportaj gerçekleştirmişlerdir. Kulüp öğretmeni, okul yöneticisi, kütüphaneci ve yayınevi yetkilileri de atölyeyi izlemişlerdir. İlgili süreçte, konuşmacı tarafından hazırlanan çeşitli kaynak ve kitap önerileri ilgililere sunulmuştur.

A t ö l y e Ç a l ı ş m a s ı – 2

Okul: Terakki Vakfı Özel Şişli Terakki İlköğretim Okulu

Hedef Kitle: 7. Sınıflar (12 Şube – 250 öğrenci)

Yer: Okul Kütüphanesi

Hazırlayan ve Sunan: Osman Torun (Antoloji hazırlayanı, Kütüphaneci)

Uygulama Detayları: Okul kütüphanesinde, sınıfların bir ders saatinde, katılımcılık yaklaşımı ile gerçekleştirilen atölye çalışmasında öğrencilere; deneme türü hakkında kısa bilgiler, ayırt edici özellikler, kısa tarihsel gelişim (Dünya ve Türk Edebiyatı açısından), deneme biçimleri, deneme türünün gençler açısından önemi, deneme okumak/yazma, gelişme olanakları, teknolojik gelişmeler ve yeni alışkanlıkların okuma-yazma süreçlerine etkisi ve hazırlanan antolojinin varoluş nedenleri, içeriği hakkında bilgi verilirken, gerçekleştirilen düşünme/çağrışım odaklı mini uygulamalar ile de anlatılanların pekiştirilmesi ve bireysel farkındalıkların desteklenmesi amaçlanmıştır.

Öğrencilerle karşılıklı katkı ve paylaşım dayalı bu etkinlikte, deneme türünün “Öznellik” ve “İçtenlik” gibi niteliklerine uygun paylaşımlar oluşturulmaya çalışılarak, katılımcıların kendi iç seslerini duymaları ve çağrışımları fark etmelerini sağlayamaya dönük uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede; çağrışımlara anlayışla, daha önceden seçilmiş bulunan çeşitli karikatürleri inceleyip bu karikatürlerin onlarda düşündükleri konusunda kısa bir yazı yazmaları istenmiştir.

Atölye sürecinde, deneme türünün öncüsü Montaigne’i ve türün oluşumunu anlatmak ve pekiştirmek amacıyla canlandırmaya dayalı farklı bir yöntem kullanılmıştır. Montaigne kıyafeti giymiş bir öğretmen, kütüphanedeki deneme kitaplarının bulunduğu bölümden çıkarak atölye sürecine katılmış ve kendisini, yazdıklarını kısaca anlatıp, daha sonra da atölye için hazırlanmış, içerisinde Montaigne’nin ağzından yazılmış bir mektubu da içeren broşürü sunarak atölye sonrasında okumalarını istemiştir. Bu canlandırma yaklaşımının öğrencilerce çok beğenildiği ve sevildiği gözlenmiştir.

Etkinliğin kütüphane ortamında yapılıyor olmasının katkıları da söz konusudur. Kütüphanedeki deneme bölümündeki kitapların öğrencilerce keşfedildiği, atölye sürecinde kütüphanedeki masaların üzerine konulan Montaigne’in “Denemeler” kitabının dikkat çektiği ve atölye sonrasında öğrencilerce ödünç alındığı görülmüştür.

Etkinlik sonrasında, Türkçe öğretmenleri ve konuşmacının katılımı ile, öğrencilerin karikatürlere dair yazdığı yazılardan seçilenler tüm okulun görebileceği bir alanda sergilenmiştir.

Uygulama Örnekleri (Örnekleme: Kelime Yayınları)

Tanışma-Tanıtma Fuarı: Şüphesiz farklı branşlardaki öğretmenler ve kütüphane öğretmenleri ile yayınevlerinin zaman zaman buluşması son derece önemli. Yeni çıkan kitaplar, öğretmenlere işleyecekleri konularla ilgili kaynak teşkil edecek, yayınevlerinin önerdikleri etkinlikler de derslerin yanı sıra öğretmen ve öğrencilere farklı bir coşku ve öğrenme yöntemi sunacaktır. Yayınevleri ve öğretmen buluşmalarını bir fuar ortamı içinde olmasının faydalı olacağı kanaatindeyiz. Böylece yayınevleri okuldaki daha çok öğretmen ile tanışacak, daha da önemlisi sunacağı etkinlik ya da kitabın ilgili öğretmenini orada tanıma ve tanışma imkanı bulacaktır. Öğretmenler de bir gün içinde birçok yayınevi ve kitapla tanışma imkanına sahip olacaklardır. O nedenle, senede 2 kez (yaz sonu ve ikinci dönem başı) yayınevlerine okullarda stand kurup tanıtım ve tanışma günleri düzenlenebilir. MEF Okulları'nda yaz sonu böyle bir buluşma gerçekleştirildi.

Öğretmen görüşmeleri: Okullardaki ilgili dersin öğretmeni ile de görüşülmesinde fayda vardır. Öğretmenlerin bir kısmının ya da tümünün yayınevlerinden kitaplar hakkında bilgi almasının sağlanmasına imkan verilmelidir. Mesela "Benim Çevre Kitabım"ı Fen-Teknoloji öğretmenlerinin ilgisini çekecek bir kitap. Bu branş öğretmenlerine sunulması faydalı olur.

Sürekli, devam eden iletişim: Yıl boyunca, yayınevleri ve öğretmenler karşılıklı bilgi alışverişinde bulunmaları yararlıdır. Biz, yeni çıkan her kitabı, ilgili öğretmene elden ya da posta yoluyla göndermekteyiz. Ayrıca tanıtım bültenleri e-posta yoluyla da gönderilmektedir.

Kitaplar hakkında: Çok fazla kitap ve yayınevi olması öğretmenleri doğru seçim yapma konusunda şüpheye düşürebilir. Bu nedenle yayınevlerinin kitaplarını göndermelerinin yanı sıra, kitap özeti, bülten ve tematik sunumu da beraberinde aktarmaları faydalı olacaktır. Örneğin, İshak Reyna'nın hazırladığı "Öyküler Anlatsın" öykü antolojisinde yer alan 74 öyküden yaklaşık 10 öykünün temaları birer paragraf halinde ve "tematik bülten" çatısı altında kaleme alınarak kitapla birlikte öğretmenlere ulaştırılıyor.

Ödüller: Her ay ya da yılın belirli dönemlerinde yayınevleriyle işbirliği yapılarak öğrencilere sertifika, ödül gibi sürprizlerin yapılması. Örnek olarak; Doğu Okulları, "Öyküler Anlatsın" kitabını öğrencilerine armağan etti.

Küçük editörler, küçük eleştirmenler: Çocuk kitapları çocuklar içindir. Dolayısıyla bu yönde yine okulla işbirliği kurarak iki türlü çalışma yapılabilir. Birincisi; basım öncesi: Kitap yayımlanmadan önce öğrencilere birer kopya verilir ve yorumları alınır. İkincisi; basım sonrası: Yayımlanan kitap hakkında yorumlar istenebilir. Bu yorumlar, internet sitemizde yayınlanır. Prof. Dr. Toktamış Ateş'in "Benim Atatürk Kitabım" basım öncesine kitap okumayı çok seven 10 yaşında ilköğretim öğrencisi Çağlar Harmancı'nın yorumlarına bakılarak şekil verildi. Mesela, bol bol Atatürk fotoğrafları eklendi, yazı puntosu büyütüldü, metin içinde bilinmeyen sözcükler için sayfa sonlarına dipnotlar koyulmuştur.

Okullarına davet edilen yazarlara öğrencilerin sunum yapması da önerilebilir.

Yayınevine okul-öğrencilerin daveti.

Öğrencilerin yazdığı kompozisyon, derleme... vb yayınevi-okul işbirliği olarak kitap haline getirme ve bunun sunumunun yapılması.

Yayınevi-okul-medya işbirliği (derginin ödül vermesi-reklamı yapılması)

Okuma günleri: Belirlenen dönemlerde okuma söyleyişisi düzenlenmesi. Yayınevlerinin yazar, çizer, editörleri okula getirmesi (okuma atölyeleri yapılması). Kitabın yazarının yanı sıra o kitabın çizer, çevirmeni, belki matbaa aşamasında görev alan matbaacısı gibi emek verenler de öğrencilere sunulabilir. İtalyan dağcı Walter Bonatti'nin "Bir Yaşamın Dağları" adlı kitabının etkinliği kitabın çevirmeni Nedim Sipahi ile yapıldı.

Sıcak bir ortam beklentisi: Yüksek bir kürsüde çocuklara "tepeden bakmak" yerine kütüphanenin yastık..vb çocukların ilgi çekeceği köşelerin yapılması.

Okullararası iletişim: Diğer okullarda yapılan etkinlik ve kitaplarla ilgili yorumların öğretmenlerle paylaşılması.

Tiyatro (sosyal sorumluluk): Kitap satın alma ve sosyal sorumluluk karşılığında tiyatro gösteriminin yapılması. "Çocuklara nasıl kitap okutabiliriz?" Sorusuna iyi bir örnek. "Kediler ve Fareler Mutfağı" ve "Bremen Mızıkacıları" birer sosyal sorumluluk projeleri. Tiyatro oyunlarını okullarında seyreden öğrenciler, bu oyunu seyredebilmek için tiyatro bileti yerine kitabı satın almak zorunda kaldılar. Oyunu çok seven minikler, bir de kitabın renkli sayfaları arasında dolaştılar. Ayrıca biliyorlardı ki, aldıkları her kitap, Anadolu'da belki de ilk kez tiyatroyla buluşacak yatışlarının tiyatro bileti oldu, çünkü elde edilen gelire tiyatro ekibi Anadolu'da kültür merkezlerinde çocuklara ücretsiz gösteriler yaptılar.

İnternet: Çocuklar ve gençler nerdeyse, yayınevleri de orada olmalı düşüncesiyle Twitter, facebook, bloglarda, öğrenci-öğretmen-yayınevlerinin kitaplar ile ilgili yorumlarının yapılması.

Yeni projeler: Yayınevi-kütüphane ve Türkçe Zümre Başkanı toplantı yapıp proje değerlendirmeleri yapılması. Mesela, yayınevlerinin ilgi çekici temalı, karikatürlü, 3 boyutlu projeli kitapların basılması.

Kelime Yayınları internet sitesi: Okullarda yapılan etkinlikler fotoğraflarıyla birlikte yer alıyor, kitaplarla ilgili yorumlar yayımlanıyor. Basında çıkan haberler ekleniyor. Twitter’da bilgiler yenileniyor. Her yeni çıkan kitabın bilgisi önce açılış sayfasında yerini alıyor.

Diğer: Bilgi alışverişi için kütüphaneler-yayıncılar mail grubu oluşturulabilir. Yurtdışı okul kütüphane kullanımının araştırılması ve uygun örneklerin alınması.

Düşünceler Sözleşince

Hazırlayan: Osman Torun

“Yaşayan Antoloji - Gençler Deneme Okuyor” etkinliği

“Sokakta Şenlik 3” Festivali kapsamında 15 Ağustos 2009 Cumartesi günü saat 16.00’den itibaren Beyoğlu Tramvay Sokak’ta gerçekleştirilecek etkinlikle, gençlerde “deneme” türü hakkında farkındalık yaratmak ve bu türü sevdirmek amaçlanmıştır.

Etkinlikte; gençlerimize, Kelime Yayınları tarafından yayımlanan, Türk deneme edebiyatının bugünkü ustalarından özenle seçilmiş, özgün örneklerin yer aldığı “**Düşünceler Sözleşince**” (haz. Osman Torun) adlı **deneme antolojisinden** kendilerinin seçecekleri en az bir denemeyi okuyarak bu türe ve yazarlara dair bir okuma deneyimini yaşamaları için gerekli ortam sunulmuştur. Etkinlik günü, Tramvay Sokak’taki etkinlik alanına yerleştirilen sandalyeler, üzerlerine okunmak üzere bırakılmış deneme antolojisi ile katılmak isteyen gençlere sunulmuştur.

Bir sokak okuması eylemi niteliğindeki bu etkinlik, “**gençler deneme okumuyor**” yargısına da bir cevap niteliği taşıyor. Edebiyatseverlerin, özellikle de gençlerin davetli olduğu

buluşma; aynı zamanda, kitap olarak yayınlanmış bir deneme antolojisinin raflardan öteye geçerek, yaşamın içinde, her yerde, ama en çok da sokakta gençlerle, okurlarıyla buluşması açısından da anlamlı sayılabilir.

Katılımcıların, etkinlik alanındaki Kelime Yayınları standında, antoloji editörü ve proje ekibiyle tanışıp, görüş alışverişinde de bulunabileceği buluşmada, “**sokakta deneme okuma**” eyleminin yanısıra, etkinliği bütünleyen aşağıdaki alt aktiviteler de gerçekleştirilmiştir.

Katılımcılık Aktivitesi – Pano Çalışması: Katılımcıların, özgün düşüncelerini paylaşabilecekleri aktivitede, üzerinde “**Gençler Neden Deneme Okumalı?**” sorusunun bulunduğu panoya, kendi görüşlerini yazarak konuyla ilgili farkındalığın artmasına katkı sağlanmıştır.

Diğer Yayınevi Çalışmalarından Bazı Örnekler

Yapı Kredi Kültür Merkezini'nin düzenlediği "Yaratıcı Drama Yöntemiyle Kitap Okuma Atölyesi"

Vedat Dalokay'ın 1979 Dünya Çocuk Yılı için yazdığı masalların, okunacağı atölye çalışmasına 8 - 10 yaş arası çocuklar katılabiliyor. Çocuklar bu etkinlikte anlatılan masallarla, anlattıkları masallarla ve hatırlattıkları masallarla düşünme ve gerçek arasında görünmez bir köprü kuracaklar.

Tudem'in yeni başladığı bir uygulama olarak okullara gönderdiği ve çıkarmış olduğu kitapların içinden sadece 16 sayfasının alındığı küçük kitap formatında, kitap tanıtım nüshaları çok yaratıcı bir çalışmadır.

MEB'nin yaptığı araştırmaya göre Türkiye'deki kitabeve sayısı 70'li yıllarda 40 bin iken, bu rakamın 2009 yılında 25 bine kadar düştüğü görülüyor. Eğitim Sen'in bu araştırma sonuçlarından yola çıkarak küçük yaşta çocuklara okuma alışkanlığı kazandırmak için bir kitap kataloğu hazırlamıştır. Bu katalogta çocuk öykü ve roman kitapları tanıtılmıştır. 93 yayınevinden alınan binlerce kitap, öğretmen, pedagoğ, bilim insanı, şair, yazar ve çizerler tarafından değerlendirilmiştir. Seçilen kitapların kısa özetlerinin yer aldığı katalogun amacı, çocuğun okuma kültürünü geliştirmektir. Hazırlanan bu katalog için önce yerli ve yabancı yayınevlerinin katalogları incelenmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın 100 Temel Eseri taranmıştır.

SONUÇ

Sonuç olarak; yapılan bütün araştırmalarda, erken dönemde okuma alışkanlığı kazanan çocukların kelime hazinesi ve düşünme yeteneği artmakta buna bağlı olarak yaratıcı zeka, dinleme, konuşma yeteneğinin geliştiği belirtilmektedir. Okullarda yapılan uygulamalar, öneri olarak sunulan çalışmalar, kütüphaneci-öğrenci-yayıncı-eğitmenlerin ortak çalışmaları neticesinde özellikle kitap okuma alışkanlığının ilköğretim çağlarında başladığı düşünülürse yapılan ve yapılacak olan uygulamalar altın değerindedir. Bu araştırma kapsamında; amaç, okuma alışkanlığı ve sonucunda okuma kültürü edinmiş bireyler yetiştirmek için özellikle okul kütüphanecilerinin ve yayınevlerinin etkin işbirliği ile yapılan etkinlikler ve ileri düzey uygulamalar önemli kazanımlar edinilmesine sebep olacaktır.

Kaynakça

- Aksaçlıoğlu, Ayşe Gül ve Yılmaz, Bülent (2007) *Öğrencilerin Televizyon İzlemeleri ve Bilgisayar Kullanmalarının Okuma Alışkanlıklarının Üzerine Etkisi*. Türk Kütüphaneciliği 21, (1) 3-28.
- Alpay, Meral. *Türkiye’de ve Almanya Federal Cumhuriyeti’nde Gençlere Yönelik Kütüphane Hizmetleri*. Kültür Bakanlığı Yayınları, 1989.
- Bamberger, Richard, *Okuma Alışkanlığını Geliştirme* (çev.Bengü Çapar), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1990.
- Hürriyet İK, Kitap Kataloğu Çocuğa Okuma Alışkanlığı Kazandıracak, 7 Mart 2010, s.12
- IFLA/UNESCO Okul Kütüphanesi Bildirgesi. Erişim: 1 Mart 2010.
- Milli Eğitim Temel Yasası ve Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Bağlamında bir Değerlendirme* (2002). Ankara Üniv.Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, cilt 35, sayı 1-2.
- Odabaş, Hüseyin (2005). *Ülkemizde okuma alışkanlığı ve eleştirel okuma*, 41.Kütüphane Haftası Panel.
- Sever, Sedat (2002). *Çocuk Kitaplarına Yansıtılan Şiddet* Osmangazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, “Çocuk Edebiyatına ve Çocuk Hekimliğine Yansıyan Şiddet Sempozyumu, Eskişehir
- Sevim, Osman, *Kitap Okuma Alışkanlığı Kazandırma Projesi*, Erdem Yayınları, İstanbul 2007.
- Torun, Osman ve Özyurt, Serap (2004). *Okul Kütüphanecileri Çalışma Yaşamı Forumu: 10 Mayıs 2003-Feyziye Mektepleri Vakfı (FMV) Özel Işık İlköğretim Okulu*. Türk Kütüphaneciliğ 18, (1), 62-72.

Ungan, Ungan, *Okuma Alışkanlığımızın Kültürel Altyapısı*, (2008). Gaziantep Üniv. Sosyal Bilimler Dergisi 7(1): 218-228.

www.kalemkoleji.com/ Erişim: 19 Ocak 2010

http://turkoloji.cu.edu.tr/GENEL/ibrahim_ortas_okuma_aliskanligi.pdf Erişim: 9 Mart 2010

http://www.tebd.gazi.edu.tr/arsiv/2005_cilt3/sayi_4/461-470 Erişim: 12 Şubat 2010